

39

KAZI SONUÇLARI TOPLANTISI 1. CİLT

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü

T.C.

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü

39.
KAZI SONUÇLARI
TOPLANTISI
1. CİLT

22-26 MAYIS 2017
BURSA

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayın No: 178/1
Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayın No: 3551/1

YAYINA HAZIRLAYAN
Dr. Adil ZME

22-26 Mayıs 2017 tarihlerinde gerçekleştirilen 39. Uluslararası Kazı, Araştırma ve Arkeometri Sempozyumu, Bursa Büyükřehir Belediyesi ve Uludaę niversitesi'nin katkılarıyla gerçekleştirilmiştir.

Kapak ve Uygulama
Yakup řahiner, Mehmet Esen, Sibel Gök

Kapak Resmi: Aygün Meri, İznik Roma Tiyatrosu

ISSN: 1017-7655

Basım Yeri: Star Matbaacılık / BURSA 2018
0224 249 33 20

Sertifika No : 15366

**39. ULUSLARARASI KAZI,
ARAŐTIRMA VE ARKEOMETRİ SEMPOZYUMU BİLİM KURULU**

**SCIENTIFIC COMMITTEE OF 39th INTERNATIONAL
SYMPOSIUM OF EXCAVATIONS, SURVEYS AND ARCHAEOOMETRY**

Prof. Dr. Yusuf ULÇAY
Prof. Dr. Mustafa ŐAHİN
Prof. Dr. Charles Brian ROSE
Prof. Dr. Mehmet ÖZDOĞAN
Prof. Dr. Havva İŐKAN İŐIK
Prof. Dr. Hakkı ACUN
Prof. Dr. İ. Hakan MERT
Prof. Dr. Berna ALPAGUT
Prof. Dr. Nicholas D. CAHILL
Prof. Dr. Aziz NOVRUZLU
Prof. Dr. Marcella FRANGIPANE
Prof. Dr. Miroslav NOVAK
Prof. Dr. Douglas BAIRD
Doç. Dr. Derya ŐAHİN
Doç. Dr. Necmi KARUL
Doç. Dr. Aygün EKİN MERİŐ
Yrd. Doç. Dr. V. Belgin DEMİRSAR ARLI
Yrd. Doç. Dr. Filiz İNANAN

BEÇİN KALESİ KAZISI 2016 YILI KAZI VE ENVANTER ÇALIŞMALARI

Kadir PEKTAŞ*
Selda CİRTİL
Erbil CÖMERTLER AKTUĞ

Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün izni doğrultusunda Beçin Kalesi 2016 yılı kazı çalışmaları 15.03.2016-29.12.2016 tarihleri arasında yürütülmüştür. Bu süre içinde çalışmalarımıza Kültür ve Turizm Bakanlığı adına Diyarbakır Müzesi uzmanı Mehmet Çelebi, Batman Müzesi uzmanı Ömer Ural ve İznik Müzesi uzmanı Mehmet Hasan Bozkurt katılmıştır.

Kazı çalışmalarından önce Beçin'in genelinde kapsamlı bir bitki ve çöp temizliği yapılmıştır.

2. KAZI ÇALIŞMALARI

2.1. Seymenlik Kapısının Kuzey Yönü

Seymenlik Kapısı'nın iç kaleye bakan kuzey yönünde, mahalle veya sokak dokusunu ortaya çıkarmak amacıyla 2011 yılında başlanan kazı çalışmalarına 2016 yılında devam edilmiştir. Kızılhan'ın batısından başlayarak Seymenlik Kapısı'na ulaşan sokak aksının doğusundaki yapılar öncelikle ortaya çıkarılmıştır. 2015 yılından itibaren kazılar sokağın batı kesiminde yoğunlaştırılmış, 2016 yılında aynı yönde çalışmalar sürdürülmüştür.

Kazılar Seymenlik Kapısı'ndan başlayarak batı yönde uzanan surun kuzeyindeki plan karelerde yapılmıştır. BD 60, BE 60, BF 60 ve BF 59 isimli

---

* Prof. Dr. Kadir PEKTAŞ, Pamukkale Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü - Kampüs, Denizli/TÜRKİYE. pektaskadir@hotmail.com
Yrd. Doç. Dr. Saim CİRTİL, Pamukkale Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü - Kampüs, Denizli/TÜRKİYE. socirtil@pau.edu.tr
Dr. Erbil CÖMERTLER AKTUĞ Pamukkale Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü - Kampüs, Denizli/TÜRKİYE. ecaktug@pau.edu.tr

dört plan karede önce temizlik yapılmış, daha sonra fotoğraf ve çizimlerle yapılan belgeleme işlemlerinin ardından kazılara başlanmıştır.

İlk olarak sura bitişik konumdaki BD 60 plan karesinde kazı yapılmıştır. Çalışmalar 2015 yılında bir kısmı ortaya çıkarılan mekânın batı yönündeki sınırını belirlemeyi amaçlamıştır. Yıkıntı durumunda olan sur duvarlarına ait moloz yığını temizlenmiş, -30 cm. kotta duvar kalıntılarına ulaşılmıştır. Ortaya çıkarılan kuzey-güney doğrultulu sura dik uzanan duvarın, bir önceki yıl kazısı yapılan yapının devamı niteliğinde olduğu anlaşılmış ve kazılara devam edilmiştir (Resim: 1). Bu karede sura bitişik olarak, doğu-batı doğrultusunda uzanan yan yana iki kare mekân ortaya çıkarılmıştır. -35 cm. kotta 3x3 m. ölçülerinde, doğu yönde bulunan kare mekânın batıdaki mekân ile bağlantısı bulunmamaktadır. Doğu mekânın kuzey duvarında bir kapı açıklığı yer alırken diğer mekânın duvarlarında, tahribattan dolayı herhangi bir kapı izine rastlanılmamıştır. Batı mekânda, sur duvarına bitişik 1m. genişliğinde kare planlı ayrı bir bölüm bulunmaktadır (Resim: 6). Mekânlar, önceki yıllarda ortaya çıkarılan, sura bitişik, doğu-batı doğrultusunda yan yana sıralanmış mekânların devamı niteliğindedir. Doğu yönde benzer mekânların devam ettiği düşünülmektedir.

Sura bitişik mekânların niteliğinin tam olarak anlaşılabilmesi için, giriş yönlerine denk gelen kuzey yönünde açmalara devam edilmiştir. Bu kapsamda BE 60 karesinde çalışmalar yoğunlaştırılmıştır (Resim: 2). 2015 yılı kazı çalışmalarında buradaki mekânın güney ve batı duvarları ortaya çıkarılmıştı. Bu yıl yapılan çalışmalarda doğu ve kuzey duvarları ile birlikte 5x5 m. ölçülerindeki kare mekân tümüyle açılmıştır. Mekânın kuzeyinde 50x50 cm. ölçülerinde kare niş içine tuğla ile yapılmış ocak bulunmuştur. Mekânın bu yıl ortaya çıkarılan doğu ve kuzey duvarlarının sadece izleri kalmıştır. Odanın köşelerinde ve ortasında, zemin döşemesi altlığı yada düz tavanı taşıyan direklerin altlığı olarak kullanılan taş ve mermer kaideler saptanmıştır.

BE 60 plan karesinde çalışmalar BF 60 plan karesi yönünde kuzeye doğru devam etmiş ve bu kısmın avlu olduğu anlaşılmıştır. Bu avludan, sura bitişik mekâna açılan bir kapı açıklığı tespit edilmiştir. Ayrıca, önceki yıllarda doğu yönde ortaya çıkarılan mekânların da bu avluya açıldığı anlaşılmıştır. Sokağın doğu yönündeki komplekslerin düzenlemesine benzeyen bu yapının diğer bölümlerinin tespiti için kazılar kuzeye doğru genişletilmiştir.

BF 59 plan karesindeki kazı çalışmalarında kuzeye doğru birbirini dik açıyla kesen duvarlar ortaya çıkarılmıştır (Resim: 3). Bu durum mekânın farklı zamanlarda kullanıldığını düşündürmektedir (Resim: 14).

Toplam dört plan karede (Resim: 4) yapılan çalışmalar sonucunda, sokağın diğer tarafındaki komplekslere benzeyen yapıların bu yönde de varlığı anlaşılmıştır.

2.2. Karşılama Merkezi Yanındaki Surlar

Arazi çalışmalarının diğer bölümü, karşılama merkezinin kuzey kenarındaki surlarda yürütülmüştür. Surların rölövesinin çıkarılabilmesi için oldukça yoğun bitki dokusu nedeniyle öncelikle temizlik, ardından kazı çalışmaları yapılmıştır.

Kazılar günümüz asfalt yolunun kenarından başlamış, İç Kale yönünde devam etmiştir. Yapılan kazı çalışmaları neticesinde surun her iki taraftan sınırları belli edilmiştir. Buna göre ana kaya üzerindeki surun ortalama 1,15 cm. kalınlığında olduğu anlaşılmıştır. Duvar zemindeki eğim farklılığına ve zaman içinde oluşan tahribatlara bağlı olarak surlar 0,60 cm. ile 3.40 m. arası değişen yükseklik göstermektedir (Resim: 5-6). Ayrıca asfalt yolun kenarında, duvarın batı ucunda bir burç tespit edilmiştir. Yarım daire formunda gövdeye sahip olduğu düşünülen burcun yapılan kazılar sonucu, kare kaidede üzerine inşa edildiği anlaşılmıştır.

3. BULUNTULAR

3.1 Metal Buluntular

Kazı çalışmalarında 64 adet sikke, 3 adet ok ucu, 2 adet yüzük, 1 adet kolye ucu, 1 adet kemer tokası, 1 adet çan, 1 adet anahtar, 1 adet işlemeli obje, 2 adet aplik olmak üzere toplam 76 adet etütlük eser ele geçirilmiştir. Bunlar içinde 1,7 cm. çapında bir halka ve buna bitişik üçgen kısımdan oluşan bronz yüzük tümüyle sağlam durumda ele geçirilmiştir (Resim: 7).

Ele geçirilen sikkeler yoğun olarak Menteşe Beyliği'ne ve XIV-XV. yüzyıllara ait anonim örneklerdir.

Bunlardan bir bronz sikkenin ön yüzünde muhtemelen bir aslan figürü görülmektedir. Ön ayakları öne doğru uzanmış figürün kuyruğu kıvrılarak sırta doğru kalkmıştır. Sikkenin arka yüzü ortası tek, çevresi 6 düğümlü geometrik kompozisyona sahiptir (Resim: 8).

Tire'de basılan diğer sikke, bir yüzü nakışlı diğer yüzü yazılıdır (Resim: 9).

Ön Yüz: Dairelerin içine alınmış dışta kalın nokta dizisi, içte simetrik bir geometrik motif işlenmiştir. Arka Yüz: Daire içinde; 'azze nasruhu, duribe Tire okunmaktadır.

H.818/M.1415-1416 tarihinde Balat'ta basılan bu sikke çok yıpranmış durumdadır (Resim: 10). Bu tarihte Mentеше Beyliğinin başında İlyas Bey bulunmaktadır. Sikkenin her iki yüzünde kompozisyon aynıdır. Buna göre sikkenin yüzeyi yatay çizgilerle, ortası geniş üç satıra ayrılmıştır.

Yazılar şöyledir: *Duribe, Balad, 818*

Kazılarda bulunan sikkeler arasında Osmanlı dönemine ait olanlar da yoğunluktadır. Bunlardan 0,8 cm. çapında, 0,57 gr. ağırlığındaki bronz sikke II. Murad'a aittir (Resim: 11).

Ön Yüz: Kompozisyonu oluşturan çizgilerin arasında: *Murad Han oğlu Mehmed*

Arka Yüz: *halled mülkehu duribe Tire* yazmaktadır.

Fatih'in bir yüzü ejderli sikkelerinden bu yıl da ele geçirilmiştir (Resim: 12). Genellikle Ayasuluk darblı bu sikkeler içinde diğerlerine göre iyi durumda belgelediğimiz örnek şöyledir:

Ön Yüz: Gövde ve kuyruğu kıvrılarak üstteki başıyla birleşen ejder tüm yüzeyi kaplamaktadır. Ejderin baktığı yöndeki yazılar okunamamaktadır.

Arka Yüz: ..., *Mehmed ibn, Murad han*

3.2. Diğer

2016 yılı Beçin Kalesi kazı çalışmalarında ele geçirilen seramikler kırmızı ve beyaz hamurlu, sırlı ve sırsız farklı teknik ve formlarda günlük ihtiyaca cevap veren kaplara ait tüm ya da çoğunlukla kırık parçalardan oluşmaktadır.

BÇ16 KMS PT01 numaralı seramik kâse, karşılama merkezi girişindeki surun çevresinde yapılan kazı çalışmaları sırasında bulunmuştur. Ağız çapı 22.4 cm., yüksekliği 10.5 cm., dip çapı 9 cm., cidar kalınlığı 0.5 cm.dir. Yoğun gümüş mika, kireç, küçük taşçık katkılı, orta gözenekli kırmızı hamurlu kâse, beyaz astarlı zemin üzerine, şeffaf koyu yeşil sırlıdır. Dışa kıvrılmış ince ağız kenarlı, derin gövdeli ve halka kaidelidir. Dış kenar yüzeyi bir

parmak kalınlığında beyazımsı krem renkli astar üzerine yeşil sırla kaplanmıştır (Resim: 13).

BÇ16 BE60 PT02 numaralı pişmiş toprak ağırşak, 3 cm. çapında, 1,6 cm. kalınlığındadır. Yoğun gümüş mika ve kireç katkı, gözenekli kırmızı hamurlu daire formlu ağırşağın merkezinde 1.1 cm. çapında bir asma deliği bulunmaktadır (Resim: 14).

Çizim 1: Seymenlik Kapısı, kuzey yöndeki açmalar (2016).

Resim 1: BD 60 Plankaresi.

Resim 2: BE60 plankaresi.

Resim 3: BF 59 Plankaresi.

Resim 4: Seymenlik Kapısı, kuzey yöndeki açmaların görünüşü.

Resim 5: Karşılama merkezi girişindeki surlardan bir görünüş.

Resim 6: Surlardan genel görünüş.

BÇ16 BE60 B02

Resim 7: Yüzük (BÇ16 BE60 B02).

Resim 8: İki yüzü nakışlı anonim sikke.

Resim 9: Tire'de darbedilen anonim sikke (BC16 BD60 S04).

Resim 10: Balad baskılı Menteşe sikkesi.

Resim 11: II. Murad'ın sikkesi (BC16 BD60 S15).

BC16 BE60 S13

Resim 12: Fatih'in ejderli sikkesi.

BÇ16 BE60 PT2

Resim 13: Ağırşak (BÇ16 BE60 PT02).

Resim 14: Seramik kase (BÇ16 KMS PT01).